

Obecné otázky střetného boje a střetného sražení

Plukovník Oldřich Kvapil

Ozbrojený boj je dvoustranný proces, který ovlivňují obě zúčastněné strany. Především se proto podíváme na druhou stranu — na možného nepřítele.

Vedeme-li vojska do střetného boje či sražení proti nepříteli, počítáme s tím, že nepřítel je v pohybu, že jej zastihneme více nebo méně připraveného k stejnému způsobu boje proti nám.

Nepřítel, právě tak jako my, přivádí vojska do předpokládaného prostoru střetného boje či sražení pochodem. Pochodové sestavy nepřátelských vojsk mají poměrně značnou hloubku. Nepřátelské svazky a vyšší svazky pochoduji v širokých pásmech. To znamená, že celá nepřátelská sestava je rozčleněna již za pochodu, jak do hloubky, tak i do šířky. Pochodová sestava nepřátelských sil nevytváří kompaktní celek, který by bylo možno ničit a zničit jediným úderem.

V tom je podstatný rozdíl proti dřívějšímu, kdy se nepřátelské síly přisunovaly do prostoru předpokládaného střetného boje — sražení jako kompaktní celky. Např. vzdálenosti mezi jednotkami v pochodových proudech byly diktovány jediné požadavky ochrany před úderem letectva nebo palbou dělostřelectva. Nepřítel, právě tak jako my, klade hlavní důraz na překvapivé provedení jaderných úderů a rychlé využití jejich účinků pozemními silami, hlavně tankovými jednotkami; uvažuje o používání vzdušných výsadek k zabezpečení úspěchu ve střetném boji či sražení.

Nepřátelská mechanizovaná divize může pochodovat na dvou až třech osách. Hloubka pochodové sestavy mechanizované divize NSR může být při dvou osách 120–150 km, při třech osách do 80 km. Tanková divize se může přesunovat v podstatě za stejných podmínek, délka proudů je zhruba stejná.

Nepřátelský vyšší svazek, jakým je např. 2. as NSR (tři mechanizované a jedna tanková divize) může být na přesunu uskupen do hloubky okolo 400 km. Tuto hloubku bojových (pochodových) sestav si musíme uvědomit, uvažujeme-li o střetném boji či sražení s nepřítelem.

Nepřítel zachovává, právě tak jako my, přísně požadavek rozptýlení vojsk v rámci požadavků OPZHN. Požadavek rozptýlení do hloubky i do šířky ztěžuje jistě řízení vojsk. Je to nutný důsledek změn, které přinesly na bojiště jaderné zbraně. Jestliže ztěžuje do jisté míry řízení vojsk, pak téměř znemožňuje současný úder většinou sil, je-li k jeho provedení nutný jakýkoli manévr. Jestliže by se nepřítel pokusil řídit pohyb vojsk v manévru ke střetnému boji tak, aby zajistil současný úder všech sil proti našim vojskům, pak by nutně část jeho vojsk musela zastavit nebo zpomalit pohyb na delší či kratší dobu (podle stupně velení) a vystavila by se nebezpečí zničení našimi jadernými úderem.

Mluví-li o nepříteli, chci zároveň poukázat, že v podstatě stejné podmínky jsou u naší divize a vševojskové armády. Rozdíl v tomto směru je v hloubce pochodových sestav. Vliv

menší délky proudů našich svazků se nutně projeví v jejich vyšší manévrovosti a v kratší době připravenosti většiny sil svazků k boji.

Hloubky a šířky pochodových sestav nutně vedou k tomu, abychom věnovali zvláštní pozornost úloze prostoru a času v současném střetném boji a sražení.

*

V předchozím odstavci jsem poukázal na možné délky proudů nepřátelské mechanizované divize, i na podobný problém u našich svazků.

Za pochodu k předpokládanému prostoru střetného boje či sražení se síly obou stran budou pohybovat v prostoru jisté šířky a hloubky. Obě strany musí také překonat větší či menší prostor dělící je od sebe. Doba k překonání tohoto prostoru bude různá podle rychlosti pochodu, schopnosti druhé strany zpomalit jeho průběh, podle délek proudů na jednotlivých osách a délek proudů jednotlivých útvarů a svazků. Rozdíl bude tím větší, čím větší budou hloubky proudů a rozdíl v podmínkách pochodu jednotlivých částí sestavy. Při tom některé osy povedou po dobrých komunikacích, jiné i terénem.

Ukazuje se, že je třeba velmi pečlivě a reálně promýšlet otázku vlivu prostoru a času na střetný boj a sražení. S ohledem na prostor a čas je nutně uvažovat o jiné stylizaci úkolů svazků v rámci přípravy střetného sražení a útvarů v rámci přípravy střetného boje.

Tyto podmínky nutně vedou k tomu, že střetný boj na stupni svazku a střetné sražení na stupni vševojenské armády budou zahajovány na jednotlivých směrech tak, jak vojska uspějí dosáhnout stanovených prostorů a čar rozvinutí, pokud tyto budou stanoveny předem. Bude třeba dů-

kladně propočítávat, kdy a na které části nepřátelského uskupení provést jaderné úder. Dobu těchto úderů musíme sladit se skutečnými možnostmi využití jejich účinků vojsky, která útočí na jednotlivých směrech.

Střetný boj bude s největší pravděpodobností charakterizován i na stupni svazku postupným zasazováním sil na jednotlivých směrech. Střetné boje budou tedy nutně vznikat na nižších stupních.

Postupné zasazování sil a rozčleněné bojové sestavy s mezerami mezi útvary a jednotkami na taktickém stupni, mezi svazky na operačním stupni v podstatě za stejných podmínek na obou stranách nutně povede ke vzniku velmi složité, mnohdy delší či kratší dobu nepřehledné situace v prostoru bojové činnosti. Již v rámci svazků vzniknou složité situace tím, že obě strany se budou snažit využívat mezer v bojových sestavách druhé strany k proniknutí do boků a týlu jednotlivých uskupení. Síly obou stran se mohou v mnoha případech prolínat.

Ještě složitější situace může vzniknout při střetném sražení v rámci vševojskové armády.

Tyto podmínky si vyžádají opatření k ochraně boků a křídel bojujících jednotek, útvarů i svazků. Uvažovat pouze o průzkumovém zabezpečení, to vzhledem k celkovým podmínkám dobře nelze.

Zvláštní opatření bude třeba k zajištění bezpečnosti takových prvků bojové (operační) sestavy našich vojsk, jako jsou velitelská stanoviště armády a svazků, prostory bojového rozmístění oddílů vojskových raket a armádní raketové brigády. Na druhé straně může však složitá situace umožnit rychlé zničení jaderných prostředků nepřítele a jeho míst velení.

Prostor a čas ovlivní zámysl obou stran o úderu do křídla, boku nebo

týlu druhé strany. Soudobé prostředky průzkumu dovolují včas zjistit přípravu takového úderu a hluboká sestava vojsk umožňuje včasný manévr silami a prostředky k ochraně křídla, boku nebo týlu.

Možnost vzniku různých, často nepředvídaných situací zvláště v mezích v sestavě vojsk, na jejich křídlech a bocích si nutně vyžádá včasnou přípravu protipatření již v organizaci bojové (operační) sestavy vojsk. Od stupně útvaru výše bude nutné vytvářet silné zálohy, zvláště tankové a protitankové, pohyblivé odřady zatařasovací, jež budou schopny zabránit nepříteli v uskutečnění jeho zámyslu. Existence dostatečně silných záloh bude zvláště důležitá tehdy, když velitel svazku či armády bude mít jen minimální počet jaderných náloží a malé kilotonáže, nebo je v dané situaci nebude mít vůbec. K takové situaci může dojít často na stupni svazku.

*

Dříve jeden z rozhodujících prvků úspěchu ve střetném boji bylo překvapení.

Bylo možné utajit přesuny vojsk do prostoru střetného boje či sražení, utajit zámysl střetného boje a sražení, předejít nepříteli v zahájení palby a v rozvinutí vojsk. Byly podmínky k tomu, aby vcelku k boji nepřipravená vojska nepřítele byla s překvapením napadena mohutnou palbou a aniž jim byla dána možnost rozvinutí napadena a zničena pozemními vojsky, hlavně tankovými jednotkami. Počítalo se — a to vzhledem k celkovým podmínkám reálné — s tím, že např. divize, vytvoří-li si podmínky k překvapení nepříteli, může udeřit do jednoho nebo obou boků pochodové sestavy nepřátelských sil a zničit je, anebo jim způsobit aspoň značné ztráty dříve, než se zorganizují k boji.

V té době bylo také účelné určovat více méně přesné čáry rozvinutí vojsk, jejich úder zahajovat současně, aby bylo dosaženo co největší síly překvapivého úderu. Bylo také reálné stanovit vojskům úkol pro střetný boj takto: „...rozvinout se na čáře... a úderem ve směru... s překvapením zničit...“. Byl to odraz konkrétních podmínek, aby bylo možné skutečně nepříteli překvapit. V soudobých podmínkách jsou jiné prostředky a možnosti průzkumu. Změnila se — a to v rozhodující míře — vojska obou stran.

Jaká je tedy v soudobých podmínkách možnost překvapit nepříteli, napadením jeho nerozvinutých silnějšími jadernými údery a údery pozemních vojsk?

Odpověď na tuto otázku je třeba hledat v podrobné analýze možných situací, v nichž bude přijímáno rozhodnutí k střetnému boji — sražení s přicházejícími nepřátelskými silami. Mluví-li v souvislosti se střetným bojem a sražením o překvapení, mluví tím možnost překvapivého napadení nepřipraveného nepříteli pozemními vojsky. Oblast překvapení nepříteli jadernými údery spadá sice do širokého rámce překvapení, ale má své specifické podmínky, které nejsou tak typické pro pozemní vojska: raketové jaderné zbraně nejsou vázány podmínkami prostoru a času do té míry, jako pozemní vojska.

Překvapení vojsk v širším či užším rámci ať v oblasti boje (taktiky) nebo operace (operačního umění) je vždy svázáno s činností průzkumu, zajištění a předsunutých prvků bojové sestavy, zdravou předvídavostí možného vývoje situace, s rozhodností a iniciativou velitelů a štábů, se stupněm bojové pohotovosti vojsk.

Soudobé průzkumné prostředky mohou působit prakticky do celé

hloubky bojiště i válčiště v každé denní i roční době, i když podmínky noci a zhoršení viditelnosti jejich možnosti částečně omezují. Průzkum, je-li dobře organizován, může být — obrazně řečeno — všudypřítomný. To platí stejně pro průzkum náš, jako pro průzkum nepřítele. Počítat tedy s tím, že by se našim vojskům podařilo oklamat všechny druhy průzkumu nepřítele, není ve většině případů reálné. Není reálné ani uvažovat o tom, že by pohyb větších sil k bojišti nebo na bojišti (válčišti) zůstal nepřátelskému průzkumu skryt delší dobu. Tak musíme uvažovat i za předpokladu, že učiníme všechna opatření operačního maskování a utajení.

Nepřátelská vojska jsou vysoce mobilní. Nepřítel věnuje trvalou pozornost zabezpečení stále a vysoké bojové pohotovosti vojsk. Počítat proto s tím, že se nám podaří zastihnout pochoduující nepřátelské síly nerozvinuté a nepřipraveny k boji, to by neodpovídalo příliš skutečným možnostem. Může k tomu samozřejmě dojít tehdy, budou-li z naší strany vytvořeny všechny nutné podmínky. Mezi ně patří především ztížení činnosti nepřátelského průzkumu, utajený přesun vojsk do blízkosti nepřítele, jejich rychlé rozvinutí a zahájení úderů na jednotlivých směrech bez zdržování na čarách rozvinutí. Může k tomu dojít i tehdy, bude-li nepřítel účinně napaden skupinovým nebo hromadným úderem jaderných zbraní dříve, než zahájil rozvinování nebo v době rozvinování a hlavní síly jeho vojsk utrpí takové ztráty, že bude podstatně snížena jejich bojeschopnost. Může k tomu dojít i tehdy, kdy z různých důvodů nebude v kritické době pro nepřítele dobře organizován jeho průzkum, tedy chybou nepřítele; my však v přípravě boje na chyby nepřítele nemůžeme spoléhat. Vždy bude jednou

z hlavních podmínek úspěchu překvapivého napadení nepřítele, včasné zjištění a zničení jeho prostředků jaderného napadení, které jsou vždy připraveny k boji a pro naše vojska ve všech fázích boje a operace největším nebezpečím.

I když uvádím možnost překvapení nepřítele v některých podmínkách jako reálnou, může k její realizaci dojít zpravidla jen na těch směrech bojové činnosti vojsk, na nichž bude bojová činnost všestranně zabezpečena tak, aby vojska mohla splnit stanovené úkoly za všech okolností. Tak tomu bude zejména na rozhodujícím směru činnosti v rámci válčiště. Na podružných směrech nikdy takové ideální podmínky nebudou. Proto je nutné zvláště v našich podmínkách uvažovat o méně příhodné situaci, i když možnost překvapení nepřítele nesmíme negovat vcelku. Reálnější bude, připustíme-li, že nepřítel může zjistit pohyb našich vojsk ještě dříve, než budou zasazena do boje nebo sražení. Z toho ovšem vyplývá další závěr: absolutní překvapení nepřítele, které bylo dříve za jistých podmínek možné, bude dnes výjimkou. I jedna nebo dvě hodiny času stačí nepříteli k tomu, aby učinil u vojsk taková opatření, která by jejich překvapení znemožnila.

Uvedl jsem již hloubky pochodové sestavy nepřátelské mechanizované divize. Mezery mezi jednotkami a útvary na osách umožňují v podstatě rozvinout síly k boji přímo z pochodové sestavy. Objeví-li se nebezpečí napadení z boku, jsou síly rozvinuty do té míry, aby mohly bojovat s pozemním nepřítelem. Hloubka pochodové sestavy umožňuje široký manévry na ohrožené směry a znemožňuje současně postihnout jedním úderem pozemních vojsk všechny síly nepřítele. Část jeho sil zůstane vždy mimo úder našich vojsk i tehdy, podaří-li se nám ne-

přítele za výhodných podmínek překvapit.

Překvapující úder pozemních sil na nerozvinutého a k boji nepřipraveného nepřítele je tedy v soudobých podmínkách záležitostí více než problematickou, i když k němu ve výjimečných případech může dojít. Jinou otázkou je pak možnost překvapení nepřítele na nižších stupních, neboť lze říci, že až po stupeň praporu jsou i v soudobých podmínkách jiné možnosti a podmínky, než je tomu na vyšších stupních.

Jaderné zbraně mohou však vytvořit podmínky k překvapivému úderu i pro pozemní síly. V takové situaci, kdy hlavní síly nepřítele budou zbaveny bojeschopnosti našimi jadernými údery úzce sladěnými s údery hlavně tankových útvarů a svazků na jednotlivých směrech a kdy bude nepřítel ještě do zahájení boje zbaven většiny svých prostředků jaderného napadení, může dojít k jeho překvapení našimi vojsky. Překvapení má v tomto případě však jiný smysl, jinou náplň, neboť vychází z toho, že nepřítel bude zbaven možnosti volného manévru.

Tak lze tedy v soudobých podmínkách, podle mého názoru, chápat význam prvků překvapení, při zahájení střetného boje a sražení, jeho obsah a možnosti jeho uskutečnění.

I při jisté možnosti dosáhnout překvapení nepřítele zůstávají v platnosti ty požadavky na opatření u našich vojsk a štábů, jejichž cílem je zabránit překvapení od nepřítele. Proto stoupá význam průzkumu a zajištění, všestranného zabezpečení rychlého pochodu a rozhodného úderu našich vojsk, rozhodnosti, aktivity a iniciativy velitelů a štábů všech stupňů, vylečňování dostatečně silných druhých sledů a záloh.

Za jiných než optimálních podmínek se nám podaří překvapit nepřítele

jen výjimečně. Tato skutečnost se ve svých důsledcích na naše vojska projevuje v tom, že budou ještě při rozčleňování, popřípadě rozvíjení napadení jadernými údery, které sníží jejich bojeschopnost, dále úporností a vleklostí bojů, které budou mít rozhořčený charakter. V takových bojích dosáhne vítězství ta strana, která bude lépe připravena k bojové činnosti ve velmi složitých podmínkách nejasných situací, která převyšuje nepřítele stupněm morálně politického stavu vojsk, efektivněji využije jaderných úderů, zmocní se iniciativy a projeví větší rozhodnost a důslednost. Svou úlohu v tomto směru sehraje nutně i stupeň organizovanosti týlu a materiálně technického zabezpečení vcelku.

*

Zvláštní význam v soudobých podmínkách má průzkum, jehož cílem je zjistit včas situaci nepřítele, zejména prostředky jaderného napadení, cíle pro vlastní jaderné údery a podklady pro rozhodnutí velitelů.

Musí získat velitelům čas k upřesnění rozhodnutí. Proto musí mít takový časový předstih, aby kromě potřebného času dával vlastním vojskům dostatečné informace o prozkoumaném prostoru. V některých případech se bude sám podílet na ničení nepřátelských prostředků jaderného napadení. Musí včas dodat zprávy o výsledcích vlastních jaderných úderů a umožnit tak ohodnocení stupně bojeschopnosti nepřítele a jeho připravenosti k boji. Průzkum, jeho organizace a prostředky, schopnost rychlého zjišťování, předávání a upřesňování zpráv budou jedním z řady činitelů rozhodujících o výsledku střetného boje a sražení ještě před jejich zahájením.

Průzkum v očekávání střetného boje a sražení musí nutně obsáhnout i oblasti přilehlé k prostoru předpo-

kládaného střetnutí s nepřítelem, odkud by nepřítel mohl působit buď palbou (jadernými zbraněmi, dělostřelectvem) nebo pozemními silami proti našim vojskům v střetném boji a sražení.

V době, kdy vlastní vojska povedou střetný boj či sražení, musí být pozornost průzkumu zaměřena nejen k jejich bezprostřednímu zabezpečení a zamezení jejich překvapení od nepřítele, ale současně na prostory, kam jsou usměrněna vojska po zničení nepřítele.

Sily a prostředky průzkumu jsou však omezené a na žádném stupni vedení jich není dostatek. Příprava, vedení a zabezpečení střetného boje a sražení nás proto nutí, abychom používali průzkumné prostředky hospodárně a centralizovaně a udržovali s nimi neselehávající spojení, což umožní pružnou změnu úkolů podle vývinu situace. Je nutné počítat se zesílením průzkumu a nahrazením ztracených prostředků během boje (sražení), aby průzkum měl trvalou schopnost zjišťovat zprávy z celého zájmového prostoru. Jedině tak bude moci průzkum vytvořit předpoklady úspěchu, získat čas i prostor, přispět k paralyzování činnosti nepřítele a tím i k jeho konečnému zničení.

Na druhé straně sebelépe organizovaný průzkum, dotovaný všemi potřebnými silami a prostředky, nemůže sám zničit nepřítele. Velitelé a štáby si musí uvědomit, že pomalá reakce na prověřené zprávy průzkumu pomáhá nepříteli. Práce se zprávami průzkumu ve štábu musí být tak rychlá, jak to vyžaduje jejich obsah. Musí odpovídat požadavkům co nejrychlejšího upřesnění podkladů velitelům k doplnění rozhodnutí a upřesnění úkolů vojsk, zvláště raketových jaderných zbraní a letectva a rozhodující části bojové či operační sestavy vojsk.

Velmi důležité v tomto směru je nejen rychlé a správné vyhodnocení zpráv a vyvození z nich správných závěrů, ale i jejich konfrontace se zprávami a závěry ze situací na jiných úsecích fronty k vyvození celkového závěru o zámyslu nepřítele. Jedině rychlá práce, zachování požadavku maximální úspory času jak v činnosti průzkumu, tak i v práci se zprávami o nepříteli ve štábech ušetří čas velitelům, štábům a hlavně vojskům, pomůže vytvářet nejprůběžnější podmínky ke zničení nepřítele.

*

Vedle činnosti průzkumu je důležitá aktivní činnost předsunutých odřadů. Jejich význam pro vytvoření co nejprůběžnějších podmínek pro bojovou činnost hlavních sil stoupá.

V podmínkách soudobého boje a operace se obsah úkolů předsunutých odřadů značně rozšířil a má poněkud jiný ráz, než za normálního útoku v hloubce nepřátelské obrany (sestavy). Předsunuté odřady zesilují funkci průzkumu. Úkoly mohou plnit různými způsoby. Proti podmínkám normálního útoku, kdy se předsunuté odřady snaží proniknout co nejrychleji do hloubky nepřátelské sestavy a plnit zde stanovené úkoly aniž by se zavazovaly do boje se silnějším nepřítelem, mohou při předvídání střetného boje plnit úkoly značně odlišné.

Předsunuté odřady mohou dostat úkol přinutit k rozvinutí aktivní činnosti nebo i přechodem do spěšné zaujaté obrany nejen zajišťovací prvky, ale aspoň část hlavních sil nepřítele, zavázat je do boje a zbavit tak nepřítele možnosti manévru na některé směry. Mohou zdržovat postup nepřítele pohyblivou obranou v určitém, zpravidla přesně vymezeném prostoru a po určenou dobu a získávat tak čas pro vlastní vojska. Mohou

proniknout systémem nepřátelského zajištění a udeřit proti některé části pochodu hlavních sil nepřítele, zavázat jejich část do boje a tím ověřit zprávy průzkumu. Mohou i ničit některé jednotky nebo části pochodové sestavy hlavních sil nepřítele, např. prostředky jaderného napadení, velitelská stanoviště apod., pokud o nich budou zprávy. Častěji však budou předsunuté odřady plnit úkoly daleko aktivnější, čemuž napomůže právě jejich nejmenší (z hlediska ostatních prvků sestavy vlastních vojsk) vzdálenost od nepřítele.

Bude-li nepřítel napaden větším počtem jaderných úderů, mohou právě předsunuté odřady rychle využít jejich účinků vniknutím do dezorganizované sestavy nepřítele a dokončit ničení části jeho sil, hlavně prostředků jaderného napadení, ještě před příchodem hlavních sil vlastních vojsk a jejich vstupem do boje. Tím vytvoří předpoklady ke splnění úkolu vlastními vojsky v co nejkratší době. Tento způsob bojové činnosti předsunutých odřadů bude v soudobých podmínkách zvláště typický. Odpovídá nejvíce požadavkům vysoké aktivity, získání iniciativy a rychlého využití účinků vlastních jaderných úderů.

Předsunuté odřady mohou plně využívat prostor na směru postupu, aniž by obtěžovaly sousedy. Možnost postupovat v celé šířce pásma svazků, v sestavě rozptýlené do šířky i do hloubky, chrání je před jadernými údery nepřítele. V některých případech může proniknutí předsunutých odřadů do nepřátelské sestavy aspoň na rozhodujícím směru činnosti ovlivnit výsledek sražení. V takovém případě je nutné jich plně využít a zabezpečit jejich činnost včasnými jadernými údery.

Vysoce aktivní činnost, rozhodnost a iniciativa velitelů i vojsk předsunu-

tých odřadů může být již od samého začátku střetného boje i sražení významným činitelem v převzetí iniciativy vcelku. Nepřítel bude na útok předsunutých odřadů (složených zpravidla z tankových jednotek) vedený do prostorů jaderných úderů reagovat manévrem dalších sil. Proto musí být takováto činnost předsunutých odřadů dobře promyšlena a zorganizována, musí být dobře zváženy jejich časové možnosti samostatně bojovat, aby mohly požadavky na ně kladené splnit. Bojové možnosti předsunutých odřadů jsou přece jen omezené a proto musí být jejich činnost v podobných případech plánována tak, aby nemohly být nepřítelem zničeny do příchodu hlavních sil vlastních vojsk.

*

Jaderné zbraně, které vnesly zásadní změny do všech způsobů bojové činnosti vojsk i druhů boje a operace, nutně vnesly zásadní změny i do teorie a praxe střetného boje a sražení. Jaderné zbraně umožňují zničit značně silnějšího nepřítele i v případě, kdy úder našich pozemních sil očekává a učinil opatření k získání iniciativy.

Kdysi bylo nutným požadavkem úspěchu ve střetném boji a sražení předejít nepřítele v zahájení palby. Tento požadavek trvá i dnes v plné míře, dostává však jiný obsah, který lze charakterizovat asi takto: naše vojska mohou ve střetném boji a sražení úspěšně bojovat s nepřítelem a zničit i značně větší jeho síly, jestliže se jim podaří provést dříve jaderné údery, včas zjistit a zničit nepřátelské prostředky jaderného napadení a rychle využít účinků jaderných úderů pozemními vojsky.

Podstatný rozdíl proti dřívějšímu tkví tedy ne tak ve formě, jako spíše v obsahu činnosti palebných prostředků. Mohlo-li dříve dělostřelectvo a le-

tectvo zpomalit postup nepřítele, ztížit mu zaujímání bojové sestavy a tím omezit jeho bojeschopnost, pak jaderné zbraně ho zbavují (způsobením hromadných ztrát) bojeschopnosti vůbec, nebo ji aspoň ve značné míře snižují.

Střetné boje a sražení jsou v malém měřítku obrazem celé možné války. Strana, která předejde nepřítele v jaderných úderech, zbaví nepřítele značné části prostředků jaderného napadení dříve, než mohly být použity a která dokáže využít účinků jaderných úderů včas pozemními vojsky, zajistí si úspěch i proti daleko silnějšímu nepříteli.

Snaha udeřit při zahájení střetného boje nebo sražení — k využití účinků vlastních úderů — pozemními silami současně z určité čáry, mohla by vést k nesprávnému požadavku jistého vyrovnávání vojsk. S ohledem na účinky jaderných zbraní je třeba zvážit, zda je nutné, aby nadřízený určoval vojskům čáru rozvinutí. Místo čáry rozvinutí, která do jisté míry svazuje iniciativu podřízených velitelů, je možné stanovit např. prostor, v němž budeme nepřítele ničit nejúčinněji jadernými údery. Vzhledem k tomuto prostoru je pak možné upřesnit úkoly podřízeným bez stanovení čáry rozvinutí. Příslušný velitel by pak mohl na podkladě jemu známé situace upřesnit podřízeným způsob zahájení boje na směru útoku. Mluvíme-li stále o nutnosti vysoké iniciativy velitelů všech stupňů, pak bychom jim ji měli ponechat i v tomto případě. Při tom je nutné samozřejmě zvážit různé podmínky jednotlivých stupňů velení a způsob příchodu sil do prostoru bojové činnosti. Jiná bude situace na stupni divize, která přichází pod ochranou jednoho nebo dvou předem určených odřadů na dvou až třech osách, jiná bude situace útvaru, který

pochoduje na jedné ose, jiná bude situace u praporů. Někdy stupeň iniciativy podřízených musíme do jisté míry omezit a trvat na bezvýhradném plnění rozkazů. Iniciativa podřízeného musí být zaměřena k co nejlepšímu splnění uložených úkolů.

Velitel divize a armády může ovlivňovat střetnutí již od jeho zahájení jadernými údery. Časové sladění jaderných úderů s postupem vojsk by mělo zabezpečit, aby se vojska nemusela na všech směrech rozvíjet, aby aspoň na rozhodujícím směru činnosti mohla zahájit úder na nepřítele v předbojových sestavách, které umožňují dosáhnout nejvyšší rychlosti a prudkosti úderu. Zvláštní pozornost je třeba věnovat zabezpečení činnosti předem určených odřadů, pokud budou na některých směrech vysílány.

Vliv jaderných zbraní a rozptýlených sestav vojsk se projeví v tom, že bojová činnost vojsk ve střetném boji a sražení se rozpadne na řadu samostatných bojů, střetnutí. Na velkém prostoru vzniknou menší i větší ohniska boje, při čemž směry bojové činnosti našich jednotek a útvarů se mohou podstatně změnit proti původnímu plánu, resp. proti směrům, na kterých boje byly zahájeny. To si samozřejmě vynutí řadu opatření k udržení pevného velení a tím i řízení bojové činnosti vojsk v duchu jednotného zámyslu.

*

Střetný boj a sražení jsou v podstatě jednou z forem útočného boje a operace. Mají však takové zvláštnosti, které je i v soudobých podmínkách nutně ukazují jako zvláštní druh útočného boje a operace. Metodika přípravy, zahájení a vedení střetného boje a sražení je podstatně jiná než v normálním útoku. Velký význam mají jaderné zbraně. Bez nich nelze v soudobé

bých podmínkách uvažovat o rychlém zničení nepřítele při vzájemném střetnutí sil od stupně svazku (někdy i útvarů) výše. Na nižších taktických stupních bude docházet ke střetnutím s nepřítelem i bez podpory jaderných zbraní; takové boje však nemohou rozhodovat o výsledku celé operace.

Pro boj a sražení v soudobých podmínkách bude typické postupné vcházení vojsk do boje. Vyrovnávat vojska nebo vyčkávat do příchodu všech sil k soustředěnému úderu by ohrozilo vojska více než zahájení úderu jednotlivými částmi bojové sestavy tak, jak se která přiblíží k nepříteli. Nebude-li časový rozdíl při postupném zahajování boje jednotlivými částmi bojové sestavy tak veliký, aby je nepřítel mohl zničit převahou svých sil, pak vůbec nerozhoduje, zda naše vojska zahájí úder současně.

Časově rozdílným zahájením boje na směrech vynucených celkovou situací a postupným příchodem sil do prostoru bojové činnosti vzniknou velmi složité situace, k jakým dříve nemohlo docházet.

Rozdílné vcházení útvarů a svazků do boje na jednotlivých směrech ovlivní dobu provádění jaderných úderů, které musí být sladěny s pohybem vojsk. Údery na rozhodujícím směru činnosti musí být tak účinné, aby vojskům dovolily rychle proniknout do nepřátelské sestavy, zakončit zničení nepřátelských prostředků jaderného napadení, rychle uchopit iniciativu a tím i diktovat nepříteli podmínky boje a operace. První jaderné údery musí být řízeny v soulase se zámyslem na hlavní síly nepřítele, které jsou v pohybu ve směru postupu předsunutých odřadů našich svazků nebo se rozvíjejí k boji. Musí způsobit hlavním silám nepřítele takové ztráty, které podstatně sníží jejich bojeschopnost. Při tom je samozřejmé, že pro další ja-

derné údery v průběhu střetného sražení, budou již lépe ověřeny cíle a údery budou prováděny podle projevivšího se zámyslu nepřítele. V této situaci bude též možno odpovědněji rozhodnout, které části sestavy nepřítele jsou pro naše vojska nejnebezpečnější - mimo nepřátelské prostředky jaderného napadení - neboť o jejich prioritě v tomto směru není pochyb.

Boje v rámci střetného sražení budou probíhat na jednotlivých směrech s různým výsledkem pro naše vojska. Bude různé vypětí vojsk podle toho, budou-li útočit do prostorů vlastních jaderných úderů, nebo povedou-li bojovou činnost pouze za podpory svých zbraní. Velmi často - a to zvláště na směrech, kde nebude použito jaderných zbraní, dojde k těžkým bojům. Výsledek takových bojů místního rozsahu nelze nikdy dobře předvídat, neboť v nich sehraji roli všechny možné faktory od morálně politických vlastností vojsk až po schopnosti velitelů. Velitel, který je odpovědný za výsledek střetného boje nebo sražení, je povinen i tam, kde ztratil možnost volného disponování silami (v důsledku jejich zavázání se do boje), menšími silami vytvářet podmínky k docílení úspěchu vcelku.

K docílení vítězství nad nepřítelem v takových bojích bude nutné pevně řídit a doplňovat součinnost všech druhů vojsk, nedovolovat její narušování, pevně řídit vojska v jakékoli situaci, zabezpečovat jejich křídla, boky a týly a stále volit nejvhodnější způsoby ničení nepřítele po částech. Teoreticky se zdá být vše velmi jednoduché. Reálně však vzato, mohou vzniknout tak těžké situace, které si dnes umí představit jen málokterý náš velitel. Tak tomu bude i když vojska obou stran budou bojovat v některých prostorech a situacích bez použití jaderných zbraní větší kilotonáže. Naše vojska prav-

děpodobně nebudou použita na hlavním strategickém směru válčiště. Z toho vyplývá, že bychom se měli zaměřit hlavně na studium otázek střetného boje a sražení bez použití jaderných zbraní větší kilotonáže a dosáhnout, aby naši velitelé i vojska uměli ničit nepřítele nejen jadernými zbraněmi, ale všemi prostředky.

Valná část našich vojsk je stále určena k bojové činnosti na zemi. To znamená, že jsou v plnění bojových úkolů úzce vázána na terén, jsou nucena v řadě případů svá opatření provádět podle toho, jaké podmínky právě terén poskytuje. Výhody i nevýhody terénu jsou zpravidla stejné jak pro nás, tak i pro našeho nepřítele. Proto je třeba velmi důkladně hodnotit i vliv terénu.

*

Zvláštní problémy vznikají s přípravou a vedením střetného boje a sražení v počátečním období války za předpokladu, že obě strany dosáhnou takového stupně bojové pohotovosti, že se jejich síly - aspoň předem - střetnou již v prostoru státních hranic. To je možné a nijak to neodporuje teoretickým úvahám o možném průběhu prvních operací.

Zahájení střetného boje našimi útvary a svazky na jednotlivých smě-

rech bude ovlivněno skutečností, že bude vcelku velmi málo zpráv. To znamená, že hlavně prvosledové prapory a útvary by zahájily boj bez podrobnějších znalostí nepřítele a často boj s nepřítelem na jednotlivých směrech, aniž by měly možnost vyčkat upřesnění rozhodnutí nadřízenými veliteli. Střetný boj na mnohých směrech nebudeme moci zahájit manévrem, neboť to terén prostě nedovolí a jednotky se střetnou s nepřítelem čelně. Jaderné zbraně v mnoha případech nebudeme moci použít na první sledy nepřítele bez nebezpečí pro vlastní jednotky. Dojde k velmi tvrdým, rozhořčeným bojům, které mohou mít na jednotlivých směrech různé výsledky. Zálohy a druhé sledy musí být proto připraveny k zásahu proti nepříteli, kterému by se podařilo proniknout na některém směru sestavou našich jednotek a k využití úspěchu vlastních jednotek. Rozvinutí útoku do hloubky nepřátelského území a přenesení bojové činnosti aspoň na některých směrech do hloubky nepřátelské sestavy umožní také manévr proti tylům a bokům těch nepřátelských sil, které pronikly do hloubky naší sestavy na jiných směrech. Současně se vytvoří podmínky k rychlému zničení nepřátelských prostředků jaderného napadení a tím i k rozvinutí operace do hloubky nepřátelského území.

*

Střetný boj a střetné sražení mají v soudobých podmínkách, kdy rozhodujícím prostředkem operace jsou jaderné zbraně, nutně řadu zvláštností. Nelze je chápat jen mechanicky, nelze jen přiznat, že tyto zvláštnosti jako průvodní jevy jaderných zbraní nutně existují. Studovat je, hledat cesty k jejich řešení, to je důležitý úkol každého velitele a příslušníka štábu. Ukázal jsem některé jejich obecné rysy a jejich odraz na naše vojska. Jen jejich vyhodnocení z různých stran a střetnutí různých názorů povede ke správným závěrům.